

ANADOLU HALK KÜLTÜRÜNDE İNANIŞ VE RİTÜELLER

Teoriden Pratiğe Köken ve Yansımalar

Editör: Doç. Dr. Özlem Güzel

ANADOLU HALK KÜLTÜRÜNDE İNANIŞ VE RİTÜELLER Teoriden Pratiğe Köken ve Yansımalar

Editör: Doç. Dr. Özlem Güzel

Yayın No. : 3443
Beşeri Bilimler No.: 305
ISBN : 978-625-439-467-6
E-ISBN : 978-625-439-468-3
Basım Sayısı : 1. Basım, Haziran 2021

© Copyright 2021, NOBEL AKADEMİK YAYINCILIK EĞİTİM DANIŞMANLIK TİC. LTD. ŞTİ. SERTİFİKA NO.: 40340
Bu baskının bütün hakları Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.ne aittir. Yayınevinin yazılı izni olmaksızın, kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik ya da fotokopi yoluyla basımı, yayımı, çoğaltımı ve dağıtımı yapılamaz.
Nobel Yayın Grubu, 1984 yılından itibaren ulusal ve 2011 yılından itibaren ise uluslararası düzeyde düzenli olarak faaliyet yürütmekte ve yayınladığı kitaplar, ulusal ve uluslararası düzeydeki yükseköğretim kurumları kataloglarında yer almaktadır.

Genel Yayın Yönetmeni : Nevzat Argun -nargun@nobelyayin.com-
Yayın Koordinatörü : Gülfem Dursun -gulfem@nobelyayin.com-

Redaksiyon : Nurcan Çağman -nurcan@nobelyayin.com-
Sayfa Tasarım : Dicle Korkmaz -dicle@nobelyayin.com-
Kapak Tasarım : Mehtap Yürümez -mehtap@nobelyayin.com-
Baskı Sorumlusu: Yavuz Şahin -yavuz@nobelyayin.com-
Baskı ve Cilt : Atalay Konfeksiyon Matbaacılık ve Reklam İnşaat Turizm Otomotiv San. ve Tic. Ltd. Şti.
Sertifika No: 47911 Zübeyde Hanım Mah. Süzgül Cad. No.: 7 Altındağ/Ankara

Kütüphane Bilgi Kartı

Güzel, Özlem.

Anadolu Halk Kültüründe İnanış ve Ritüeller: Teoriden Pratiğe Köken ve Yansımalar / Editör: Özlem Güzel

1. Basım. XXIV + 759 s. 16x23,5 cm. Kaynakça var, dizin yok.

ISBN: 978-625-439-467-6

E-ISBN: 978-625-439-468-3

1. Anadolu Halk Kültürü 2. İnanışlar 3. Ritüeller

Genel Dağıtım

ATLAS AKADEMİK BASIM YAYIN DAĞITIM TİC. LTD. ŞTİ.

Adres: Bahçekapı mh. 2465 sk. Oto Sanayi Sitesi No:7 Bodrum Kat Şaşmaz-ANKARA - siparis@nobelyayin.com-

Telefon: +90 312 278 50 77 - Faks: 0 312 278 21 65

E-Satış: www.nobelkitap.com - esatis@nobelkitap.com / www.atlaskitap.com - info@atlaskitap.com

Dağıtım ve Satış Noktaları: Alfa Basım Dağıtım, Arasta, Arkadaş Kitabevi, D&R Mağazaları, Dost Dağıtım, Ekip Dağıtım, Kida Dağıtım, Kitapsan, Nezih Kitabevleri, Pandora, Prefix, Remzi Kitabevleri

SUNUŞ

Anadolu toprakları, jeopolitik konumu gereği birçok medeniyete ev sahipliği yaparken mit, efsane, kutlama, gelenek görenek, örf ve âdetlerin bir araya geldiği kültürel zenginliğe sahip bir coğrafya hâline gelmiştir. Nesilden nesile aktarılan bu öğeler, halk kültürünü oluştururken aynı coğrafyada yaşayan toplumu birleştirici bir güç olmanın yanı sıra araştırmacı ve yenilik peşinde koşan turistleri de keşfe çıkmaya iten motivasyon aracı hâline gelmiştir. Dünya Turizm Örgütü, turizm ve kültür arasındaki simbiyotik ilişkinin önemine vurgu yaparken kültür turizmini “*Ziyaretçilerin temel motivasyonlarınının destinasyonundaki somut ve somut olmayan kültürel miras çekiciliklerini öğrenmek, keşfetmek, deneyimlemek ve tüketmek olan turizm türü*” olarak tanımlamaktadır. Geçmişten geleceğe aktarılan bir özelliği olması bağlamında kültür, destinasyonlar arasında uluslararası platformda ayrıştırıcı ve farklılaştırıcı bir unsur olarak tanımlanırken turizm stratejileri arasında kültür turizmi ön plana çıkmaktadır. Paralel bir şekilde ziyaret edilen topluluğun yaşam tarzını görmek, kültürel unsurlarını keşfetmek ve deneyimlemek için seyahat eden insanların sayısı da dünya çapında giderek artmaktadır.

Ülkelerin sahip olduğu inanışlar ve ritüeller, halk kültürünün örüntülerini oluştururken somut olmayan kültürel miras alanları olarak tanımlanmaktadır. UNESCO tarafından Somut Olmayan Kültürel Miras (SOKÜM) kapsamında ele alınan alanlar, “toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şölenler; sözlü gelenekler ve anlatımlar; gösteri sanatları; doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar ve el sanatları geleneği” olarak sınıflandırılmaktadır. Toplumsal uygulamalar kapsamında ele alınan inanışlar ve ritüellerin bir araya getirilmesini amaçlayan bu kitap projesiyle kültür meraklıları, turist rehberleri ve öğrenciler için detaylı bir kaynak oluşturulmak istenmiştir.

Türkiye’nin farklı üniversitelerinden ulaştığım bölüm yazarları, bu kitap projesinde yer alarak değerli bilgilerini paylaşıp emeklerini sarf ettiler. Bu değerli kitabın oluşumuna en büyük katkı onlarındır. Bu kitapta benim gibi heyecan duyarak yer alan her bir bölüm yazarına minnettarım. Bu sebeple öncelikle en içten teşekkürümü bölüm yazarlarına sunmak istiyorum.

Devamında kitabın basımını gerçekleştirip okuyucu ile buluşmasını sağlayan Nobel Akademik Yayıncılığa ve inanılmaz bir özveriyle kitabın her ayrıntısını planlayıp işleyen değerli Nobel Akademik Yayıncılık editörlerine; vaktini ayırıp kitabın Ön Söz’ünü yazan, her zaman desteğini hissettiğim değerli Atila Yüksel’e en içten teşekkürlerimi ve sevgilerimi sunarım.

Dilerim ki; bu kitap ile bilgilerini paylaşan her bir değerli yazar ile birlikte geçmişten geleceğe köprü gibi uzanacak olan Anadolu halk kültür mirasına bir iz bırakabiliriz.

*Ne çok şey var sana anlatmak istediğim,
Sen bana yeniden büyümeyi hatırlatırken çocuk...*

Derin Güzel'e

Editör

Doç. Dr. Özlem Güzel
Akdeniz Üniversitesi Turizm Fakültesi

ÖN SÖZ

*“Evet, batıl inançlar çocukça, ilkel ve aptalca şeyler,
ama tahtaya iki kere vurmanın ne maliyeti var ki?”*

(Judith Viorst)

Anadolu... Kimine göre Küçük Asya. Rüştünü ispatlamış bereketli hilalin beşiği... Şahsına münhasır ruh hâli ve kendine has buram buram kokusuyla, besleyici güneşinin üzerine doğduğu umut ile, sevda ile, düş ile yoğrulmuş, dolu dolu yaşanmış Ceyhan'dan Pyramus'la Thisbe'nin, Küçükkuşu'da Zeus'a Hera'nın, Bergama'da Philemon'la Baukis'in, Apollo ile Daphne'nin, Ferhat'la Şirin'in, Leyla ile Mecnun'un, Kerem ile Aslı'nın, Arzu ile Kamber'in, bazen hırçın bazen hüzünlü ölmeyen aşklarının diyarı. Tarihe iz bırakmış Sümerlilerin, Hititlerin, Friglerin, Lidyalıların, İyonyalıların, Urartuların, Doğu Roma'nın, Selçuklu'nun, Osmanlı'nın, muzaffer Türkiye'nin ve daha nice medeniyetlerin mekânı. İçinden nebiler, evliyalar, bilgeler çıkarmış bir harman yeri, kesişme durağı. Dağlarından, ovalarından, nehir yataklarından, insanlarından “hümanizm” fişkırın, göğünden bereket yağın, kavramlar fetişi, insanlığı tarihinden, gelenek ve törel değerlerinden koparmaya, kendine yabancılaştırmaya çalışan, sezgiye savaş açan o büyük proje modernizme rağmen sezgiyi kucaklayarak karşıtların birliğini sağlayan, simgesel dilin zevkini sunan, duyanda nice doğuşlar yaşatan, damlayı deryaya kavuşturan, sabah yıldızlarıyla birlikte şarkı söyleyen Mevlana'sı, Yunus Emre'si, Pir Sultan Abdal'ı, Hacı Bektaş Veli'si, ozanları, abdalları, erenleri, âşıklarıyla Tanrının ili Anadolu.... “Yetmiş iki milleti bir bilmeyen insan değil.” söylemiyle insana, farklara aşeren, geleni, konuk olanı sohbetle mayalayan, geleni, konaklayanı sohbetle demleyen, geleni, konaklayanı sohbetle bağdaştıran, kaynaştıran birbirini yok etmeden birbirini kollayan, anlayan, anladığı ölçüde koruyan, şefkatli, gelenin, konaklayanın bir yaşamda üç kez doğduğu, göz, kulak, dil ve susma orucunun yaşam bulduğu, söz veren sözünde duran, “eline, beline, diline” sahip olan devrimci Anadolu ve neredeyse hemen hemen hepsi otacı, şaman, ayna olan Anadolu insanı. Aşuredir Anadolu. Yüzlerce farklılığı bir arada harmanlamış, her fark kendi bünyesini, muhtevisiyatını korurken aşurenin jölesinde keyifle birleşmiş, hemhâl olmuş.

Diğerleri kendini “kara kedi, merdiven altı, üfürük, tükürükle” meşgul ederken kadim Anadolu, insanı ve yaşayan Anadolu paganizmi işi çözmüş. Biliyor ki insanoğlu, hem bilgedir hem tuhaftır. İnsanca yaşaması için mantık kadar duyguya, bilim kadar efsaneye muhtaçtır. En güçlüyü dahi pençesine alabilecek kadar kudretli olan o

“bilebilmenin” keşfi sayesinde Âdem’in yaratıldığı, sonra ayrı kaldığı Havva’yla tekrar buluştuğu, gecenin gündüze yaşam boyu eş olduğu, Yunus’un ıstırabından kurtulduğu, mücadelecî, özgürlüğüne düşkün muzaffer bir milletin Ergenekon’dan çıktığı o Nevruz gününde bahar çiçekleri başka açar Kırklar dağında, Silifke’nin yaylalarında, Karadağ’ın eteklerinde. Çocukların getirdiği bakraçlardaki suya renkli ipliklerle iğneler atılır ki insanlar kalp kırıklıklarını unutsun, eşleşsin. Mart ipliği ağaçlara asılır ki rüzgârda sallandıkça dilekler semaya erişsin, tutsun. Kabaklar kabuklu pişirilir ki pis kokular yok olsun, ne Doğu’da ne Balkanda o haneye ne Zemheri Karısı ne de Bocuk Karısı musallat olsun. Bir saniyelğine tüm suların durduğu o anda ama o bir saniyelik anda suya tahta atılır ki yeni sene sağlık sunsun, insan canlansın, coşsun, dirilsin, çiğdem eğlencesine, çıkgör eğlencesine gark olurken hak müjdelensin, üleşilsin. Nevruziyeler yensin ki birçok dert derman bulsun.

Anadolu âlemlerin, varlıkların mekânıdır. Üç harfliler, Alkarısı, Ecinniler, Karabasan, Gulyabani, Karadenizli Germakoçi ve Karakonkolos, Elazığ’dan Hırtık, Erzurum’dan Karakura, Peri, Hortlak, Tepegöz, Bigadiçli Demirkıynak, Umacı, Yol azdıran ve Öcüler zaman zaman hayvan, bazen yaşlı bir evliya kılığına girip insana, çocuğa, lohusaya musallat olmaya, bedenleri, toprakları ele geçirmeye kalksalar da ne fayda. Anadolu insanı bilir, üç harfliler gibi bütün kötüler sudan men edilmiştir. O nedenle Anadolu insanı içine dalıp yaşamın sırrını açığa çıkardığı suyun ruhunu, yaşamın çeşmesini korumayı iyi bilir. Toprak ve insan su ile varsa anlam kazanır. Kısmetin açılmasını, belanın bulaşmamasını isteyen her sabah yüzünü suyla yıkar, okunmuş sular içer, arınır. Kadınlar doğum yapar ve kırk gün asla yalnız bırakılmazlar. Yanında hiç kimse olmayanın yanında her zaman Umay Ana muhakkak vardır. Anadolu insanının gücü her şeye yeter, hükmeder. Sadece doğayı, bereketi kendine yardımcı kılmaz kaderin dizginlerini de eline almayı bilir. Duvarlara, kâğıtlara resimler çizerek insanların, hayvanların ruhuna dokunabilen mistik Anadolu insanı tılsımlıdır, simyacıdır. Dileğin yöntemini keşfettiğinden beridir bir nevi bilim yapar. Güzeli sevap görür, sever, korur elemterefişler. İlaça, suya, pirince, buğdaya mercimeğe, nohuda, kâğıda, kaleme büyümlü sözler üfler, şifa sunar. İşe yaramazsa üzerlik yakar, kâr etmezse şifa topuzunu kullanır. Taşların enerjisini hisseder, taşlardan kolye, bilezik, muska yapar, olumsuzluklara savaş açar. Sihirlidir, efsunludur, seyyahıtır, kolaylıkla öbür âlemlere geçer, manada gezer, arınır arındırır. Etkilemenin, iknanın timsali Anadolu insanının kerameti boldur. Ahı ve adalet duası ise pek meşhurdur. Eninde sonunda tecelli eder. Veli’dir yardım eder. Azizdir, kimi zaman Hazerfan kimi zaman Hacı Bektaş olur, kuş gibi uçar. İlyas’la Hızır Peygamber yeniden yaratılışı kutlamak için her yıl o yüzden bu coğrafyada yeniden buluşur. Zemherinin soğuşunu kırar yakılan ateş. Dutta, yaşlı ardıç ağacında kurulan salıncakta dertler aşağı düşerken insan yukarı uçar. O gün yapraklardaki çiğler erkenden toplanır ki süt yoğurda dönsün... O gün evdeki tüm çekmeceler dolaplar

açık bırakılır ki içi bereket dolsun. Çiçeklerin sultanı gülün dibine niyazlar gömülür ki gerçek olsun. O gün kilitler, düğümler ardı ardına açılır ki bahtlar açık olsun. Tenekeler şamanlar gibi çalınır ki kötülükler kaçsın. O gün yeşil alanlarda toplanılır ki bahtla, şansla, bereketle, bollukla kavuşma mevsimi başlasın.

Suya ve toprağa, semaya ve fezaya sevdalıdır Anadolu ve insanı. Su arındırır. Su yaşam verir. Sema'nın dilinin çözmüştür Anadolu. Mezar taşlarına su atar ki yağmur olsun. Çakıl taşlarını toplar, dualarla sarar, torbaya koyup suya atar ki yağmur olsun. Bilir Anadolu insanı "*Tanrı en çok çocukları sever.*" ve Anadolu çocukları bu yüzden kepeçleri gelin yapar, bez sarıp gezer, Tanrı'dan yağmur ister. Bereketli topraklardır Anadolu, o yüzden içinde bereket geçmeyen kelimeler duyulmaz bu coğrafyada. Bereketli yağmur, bereketli hasat, bereketli yemek, bereketli siftoh, bereketli insan... Umay Ana tüm bereketi ayarlar, üleştirir. Evin temelinde tuz konur ki ocakta aş kaynasın. Ateş, ocak ve aş kutsalıdır o nedenle evden önce saç ayağı çıkar, saç ayağına gözü gibi bakar. Günün bereketi kaçmasın diye çok uyumaz; sofraya zeytin koyar ki bereket kaçmaz. Fadime Ana'nın eli, Hazreti İbrahim'in bereketine kavuşmak için yıl boyu yeşilde kalan kader otunu tavana asar. Aşureler verilir çünkü veren el alan elden hayırlıdır, bilinir. Sağ ayak her daim öndedir, çünkü önemlidir. Karıncalar çok sevilir, hele bacadaki leylekler etrafta uzun kalırsa ev bayram yeridir. Nebatın gücünü nasıl serbest bırakacağını bilir, o nedenle ay yokken tarlayı asla ekmez. Gökten, yerden, ağaçtan, kökten, meyveden, sebzededen, hayvandan, mekândan, insandan, zamandan ve Tanrıdan feyiz almayı bilir Anadolu ve insanı, o yüzden bereketlidir.

Anadolu ve insanı kutsalla iletişimde hep bir adım öndedir, maneviyatı yüksektir; yer ve gök arasındaki iletişimi dua iledir. Buda için Nirvana, ateşte yanmak ne ise "*Tanrıyla bir olma, ona dönme, onda yok olma*" kilidinin anahtarının kendinde olduğunu, "*ne arasa kendine araması gerektiğini*" bilir Anadolu ve insanı. O nedenle hem Anadolu hem insanı suyla bedenini, ilimle aklını, aşkla kalbini, gözyaşıyla vicdanını, tasavvufla ruhunu arındırmayı bilir. Doğumda, düğünde tütsü yakar ki mekân arınsın, ferahlasın. Ateşin gücüne inanarak üstünden atlar ki ağırlardan arınsın. Okunmuş su içer ki nazardan arınsın. Ana karnından çıkan eşi ya toprağın ruhuna ayak basılmaz bir yere gömer ya da suyun ruhuna teslim eder ki insan geldiği yeri unutmasın, çabucak ona kavuşsun.

Anadolu saygılıdır, kararlıdır, duyarlıdır. Çeyizini hazırlayan, evlenmeyi kafaya koyan ya evin damına testi koyar ya da babasının ayakkabısını eşiğe çiviler. Anadolu'da üç önemlidir. Allah'ın emri, peygamberin kavliyle kız istenir üç ziyaretten sonra sözler kesilir. Kötülükten koruyan, mutluluk, şans, bereket getiren tılsımlı kınalar yakılır. Sonra eşikten atlayan güvey odasına girmeden önce etrafa pirinçler saçılır ki soy bereketle devam etsin.

“Kurban” tarihi insanlık tarihi kadar eski olsa da insanı kısmen unutsa da Anadolu’nun kendisi “Her nefis mevt’i tadacaktır.” bilir, nefsi kurban etmenin anlamını ve önemini hatırlatır. Felsefe taşını içinde taşıyan insanı eninde sonunda hem haddini hem kendini bilebilmeye erer.

“*Beşer insan olmadıkça insan insanca yaşamamışsa neyi bilebilir ki?*” diye sorar Anadolu.

O nedenle adlarda yaşar Anadolu. Hem özlemdir hem akyurt, vatan. Tanrıseverdir Anadolu. Alperdir, mert ve kahraman. Uğurludur, dinçtir Anadolu. Sevimlidir, canerdir, dudaklarda yanık bir ezgidir Anadolu. Gizlidir, nihandır, temizdir, aksoydu Anadolu. Yılmaz dağları dumanlıdır. Nilgün renkleriyle baysaldır, soyludur, cana can katan candır. Göğün hakanı Anadolu’da gökdemirdir, çelikten bir örtü ve cesur. Yağmur’u başkadır, özgedir, çarpışan bulutları bir bakmışsın dağların ortasında buluşuverir. Toprağı, suyu, insanı çeledir, güngörmüş bilgedir. Çamı yer tutan, gölge veren, köksalandır. Sedası bakidir, gözleri ise maviden çakmak çakmak. Ayaz’ı esti mi esendir, esse de ferahlatan yerdir Anadolu. Gözümüzün nuru süsüdür, Zeynep’tir, iffettir Anadolu. Ezelden ebediyete her zaman gökçedir, göze hoş gelir Anadolu.

İşte bu kitap gibi ebedi, baş tacı bir eserdir gözde Anadolu. Sadece kendinden medet umar, yol alır.

Hep var ol Anadolu...

Prof. Dr. Atila Yüksel
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi,
Turizm Fakültesi

BÖLÜM YAZARLARI

Prof. Dr. Medet Yolal	Anadolu Üniversitesi Turizm Fakültesi, myolal@anadolu.edu.tr
Doç. Dr. Ahmet Vatan	İstanbul Medeniyet Üniversitesi Turizm Fakültesi, ahmet.vatann@gmail.com
Doç. Dr. Alper Kurnaz	Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Turizm Fakültesi, alperkurnaz@ibu.edu.tr
Doç. Dr. Canan Tanrısever	Kastamonu Üniversitesi Turizm Fakültesi, canantanrisever@gmail.com
Doç. Dr. Hande Akyurt Kurnaz	Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Turizm Fakültesi, handekurnaz@ibu.edu.tr
Doç. Dr. Kaplan Uğurlu	Kırklareli Üniversitesi Turizm Fakültesi, kugurlu@superonline.com
Doç. Dr. Nuray Tetik Dinç	Balıkesir Üniversitesi Turizm Fakültesi, ntetik80@yahoo.com
Doç. Dr. Özlem Güzel	Akdeniz Üniversitesi Turizm Fakültesi, ozlemmguzel@hotmail.com
Dr. Öğr. Üyesi Caner Ünal	Antalya Bilim Üniversitesi Turizm Fakültesi, caner.unal@antalya.edu.tr
Dr. Öğr. Üyesi Ezgi Kırıcı Tekeli	Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, ezgi.krc@windowslive.com
Dr. Öğr. Üyesi Gözde Oğuzbalaban	Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Karadeniz Ereğli Turizm Fakültesi, oguzbalaban@beun.edu.tr
Dr. Öğr. Üyesi Gül Nihan Güven Yeşildağ	Beykent Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, gnihanyesildag@gmail.com
Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin Aksoy	Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, akshuseyin@gmail.com
Dr. Öğr. Üyesi Lale Yılmaz	Mersin Üniversitesi Turizm Fakültesi, laleyilmaz979@gmail.com
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Duman	Uşak Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, m.duman66@gmail.com
Dr. Öğr. Üyesi Nagihan Baysal	Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü, nagihan.baysal@ege.edu.tr
Dr. Öğr. Üyesi Özge GÜDÜ Demirbulat	Balıkesir Üniversitesi Burhaniye Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, ozgegudu@hotmail.com
Dr. Öğr. Üyesi Sinan Gökdemir	Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Turizm Fakültesi, sinan.gokdemir@yahoo.com
Dr. Öğr. Üyesi Sonay Kaygalak Çelebi	Batman Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksek Okulu, kaygalak.sonay@gmail.com
Dr. Öğr. Üyesi Tolga Fahri Çakmak	Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Karadeniz Ereğli Turizm Fakültesi, tolgafahricakmak@gmail.com

Dr. Öğr. Üyesi Nermin Ayaz	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Turizm Fakültesi, nerminayaz@mu.edu.tr
Öğr. Gör. Dr. Ayşen Acun Köksalanlar	Uludağ Üniversitesi İznik Meslek Yüksekokulu, aysenacun@uludag.edu.tr
Öğr. Gör. Dr. Nilgün Demirel	Iğdır Üniversitesi Iğdır Meslek Yüksekokulu, nilgun.demirel@igdir.edu.tr
Arş. Gör. Dr. Funda Ön	Muğla Üniversitesi Turizm Fakültesi, fundaesen@mu.edu.tr
Arş. Gör. Dr. Sevgül Çilingir Cesur	Ege Üniversitesi Çeşme Turizm Fakültesi, sevgul.cilingir.cesur@ege.edu.tr
Arş. Gör. Dr. Zeynep Çokal	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Turizm Fakültesi, zynpcokal@gmail.com
Öğr. Gör. Gökhan Köksal	Muğla Üniversitesi Ortaca Meslek Yüksekokulu, gokhankoksal@mu.edu.tr
Öğr. Gör. Sinan Kurt	Ege Üniversitesi Çeşme Turizm Fakültesi, sinankurt79@gmail.com
Arş. Gör. Gökçe Emeç	Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü, emecgokce@gmail.com
Arş. Gör. Seda Yetimoğlu	Necmettin Erbakan Üniversitesi Turizm Fakültesi, seda_24_@windowlive.com
Esra Çam	Doktora Öğrencisi, Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü, esracamege@gmail.com
Yağmur Alkır	Doktora Öğrencisi, Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü, yagmur.alkr@gmail.com
Altan Çelik	Uzman Turist Rehberi, altancelik80@gmail.com

Not: Yazar isimleri, unvana ve alfabetik sıraya göre listelenmiştir.
Bölgümlere ilişkin bütün sorumluluk bölüm yazarlarına aittir.

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ.....	iii
ÖN SÖZ.....	v
BÖLÜM YAZARLARI.....	ix

1. BÖLÜM

Nazar Kültürü: Nazardan Korunma Ritüellerinin Anadolu'daki İzleri.....	1
---	----------

Sinan Gökdemir

Giriş.....	1
1.1. Nazar Kavramı ve İnancı	2
1.2. Nazarın Etkileri	5
1.3. Nazardan Korunma Yolları ve Tarihçesi	6
1.4. Nazardan Korunmak İçin Yapılan Ritüeller ve Koruyucu Aksesuarlar.....	8
1.4.1. Muska ve Nazar Boncuğu	8
1.4.2. Dokuma Motifleri (El, Haç, Göz).....	9
1.4.3. Kırk Uçurma ve Yumurta Ritüeli	11
1.4.4. Ziyaret Yerleri ve Türbeler	11
1.4.5. Hayvan Kafatası ve Kırmızı Renkli Kumaş Kullanımı	12
1.4.6. Çörek Otu Kullanımı.....	12
1.4.7. Saçtan Tel Koparma.....	12
1.4.8. Ağaca Çaput Bağlama.....	12
1.5. Nazar Değdikten Sonra Yapılan Ritüeller	13
1.5.1. Kurşun Dökme	13
1.5.2. Ateş Söndürme	15
1.5.3. Tuz Sıvama.....	15
1.5.4. Afakan Basması	15
1.5.5. Bıçak Atma.....	15
1.5.6. Aydaş Çimdirmesi.....	16
1.5.7. Armut Taşlama	16
1.5.8. Dua Okumak	16
1.5.9. Kan Akıtma.....	17
1.5.10. Nazar Otu (Üzerlik) İle Tütsü	17
1.5.11. Yumurta Kırma	19
Sonuç	19
Kaynakça	20

2. BÖLÜM

Anadolu Kültüründe Uğursuzluk İnançları	23
--	-----------

Gökhan Köksal

Giriş.....	23
2.1. Uğursuzluk İnançları ve Kökenleri.....	24
2.2. Anadolu'da Uğursuzluk İnançları ve Ritüelleri	30
2.2.1. Kara Kedi Görmek	30

2.2.2. Baykuş.....	31
2.2.3. Güvercin Öldürmek ve Beslemek	32
2.2.4. Sakız Çiğnemek.....	32
2.2.5. Ateş.....	33
2.2.6. Eşikte Oturmak.....	33
2.2.7. Ayakkabıların Ters Dönmesi	34
2.2.8. Ağaç Kesmek.....	34
2.2.9. Kaplumbağa Görmek.....	34
2.2.10. Güneş ve Ay Tutulması	35
2.2.11. Diğer İnanç ve Ritüeller	35
Sonuç	36
Kaynakça	37

3. BÖLÜM

Anadolu Kültüründe Mistik Gökyüzü İnanışları ve Ritüeller.....39

Gül Nihan Güven Yeşildağ

Giriş.....	39
3.1. Güneş Sisteminde Yer Alan Ögelerin Adlandırılması ve Mitolojileri	40
3.1.1. Güneş ve Ay.....	40
3.1.2. Gezegenler.....	43
3.1.3. Cüce Gezegenler.....	48
3.1.4. Yıldızlar	49
3.2. Göksel Ögeler İle İlgili İnanışlar ve Ritüeller	51
3.3. Harraniler ve Sin Kültü	55
Sonuç	58
Kaynakça	59

4. BÖLÜM

Hıdırellez: Ledün İlminden Türeyen Yeni Başlangıç İnanışı ve Ritüelleri63

Özlem Güzel

Giriş.....	63
4.1. Hıdırellez İnanışının Kökeni	64
4.2. Hızır Kimdir?.....	66
4.3. Hızır İle Özdeşleştirilen İsimler.....	69
4.4. Kaynaklarda ve Efsanelerde Hızır.....	71
4.5. Hıdırellez İle İlgili Deyişler	74
4.6. Hıdırellez İnanışları	75
4.6.1. Temizlik ve Arınma İnanışları	75
4.6.2. Bereket ve Şans İnanışları	76
4.6.3. Talih, Kısmet Açma İnanışları	78
4.6.4. Korunma İnanışları	80
4.6.5. Mucize ve Dilek İnanışları.....	80
4.6.6. Sağlık, Şifa ve Güzellik İnanışları	81
4.6.7. Gayb Âlemi İnanışları	83
4.7. Hıdırellez Ritüelleri	83
4.7.1. Hıdırellez Günü Öncesi Hazırlık Ritüelleri	83

4.7.2. Hıdırellez Günü Ritüelleri	84
4.8. Hıdırellez Günü Yapılmaması Gerekenler	88
Sonuç	88
Kaynakça	89

5. BÖLÜM

Nevruz: Baharın Gelişine Dair İnanışlar ve Ritüelleri	91
--	-----------

Gözde Oğuzbalaban

Giriş	91
5.1.Nevruz Kelimesinin Etimolojisi	92
5.2. Nevruz Kutlamalarının Tarihi	92
5.3.Nevruz Kutlamalarının Dinler Tarihindeki Yeri	94
5.3.1.Nevruz ve Atalar Kültü	94
5.3.2.Nevruz ve Ateş Kültü	95
5.3.3.Nevruz ve Su Kültü	95
5.4. Nevruz İle İlişkili Destanlar	96
5.4.1.Nevruz ve Ergenekon Destanı	96
5.4.2. Demirci Kawa Efsanesi ve Nevruz	97
5.5. Türk Tarihinde Nevruz Kutlamaları	97
5.5.1. Uygurlarda Nevruz Kutlamaları	98
5.5.2. Selçuklularda Nevruz Kutlamaları	98
5.5.3. Osmanlılarda Nevruz Kutlamaları	98
5.5.4. Cumhuriyet Döneminde Nevruz Kutlamaları	99
5.5.5. Anadolu'da Nevruz Kutlamaları	99
5.6. Türk Dünyasında Nevruz Kutlamaları	101
5.6.1. Kıbrıs Türklerinde Nevruz Kutlamaları	102
5.6.2. Azerbaycan'da Nevruz Kutlamaları	102
5.6.3. Özbekistan'da Nevruz Kutlamaları	103
5.6.4. Kırgızistan'da Nevruz Kutlamaları	103
5.6.5. Kazakistan'da Nevruz Kutlamaları	104
5.6.6. Türkmenistan'da Nevruz Kutlamaları	104
Sonuç	104
Kaynakça	105

6. BÖLÜM

Anadolu'da Büyü ve Ritüelin Tarihsel Gelişimi	107
--	------------

Tolga Fahri Çakmak

Sevgül Çilingir Cesur

Giriş	107
6.1.Büyü Kavramı	107
6.2.Büyü Çeşitleri ve İlişkili Kavramlar	109
6.3. Anadolu'da Yaşamış Medeniyetlerde Büyü	112
6.3.1. Hititlerde Büyü	112
6.3.2. Eski Yunan ve Roma'da Büyü	119
6.3.3.Türklerin İslamiyet'i Kabulü Sonrası Anadolu'da Büyü	131
6.3.4.Anadolu'da Evliya Geleneği	133

6.3.5. Osmanlı Devleti'nde Büyü Uygulamaları	134
Sonuç	136
Kısaltmalar	136
Kaynakça	137

7. BÖLÜM

Halk Kültürü İnanışları Bağlamında Fal ve Kehanet Ritüelleri	143
---	------------

Caner Ünal

Giriş	143
7.1.1. Halk Kültüründe Fal Teknikleri ve Çeşitleri.....	146
7.2. Kavramsal Olarak Kehanet ve Tarihçesi	156
7.2.1. Kehanet Alma Yöntemleri	158
7.2.1.1. Kurban Yoluyla Kehanet Alma	158
7.2.1.2. Kuşlar Yoluyla Kehanet Alma	159
7.2.1.3. Rüya Yoluyla Kehanet Alma	159
7.2.2. Kehanet Merkezleri	160
Sonuç	162
Kaynakça	162

8. BÖLÜM

Sembolik Dil Olarak Rüyalar	165
--	------------

Medet Yalal

Giriş	165
8.1. Rüya Kavramı	166
8.2. Rüya Çeşitleri	168
8.3. Sembolik Dil Olarak Rüyaların Açıklanması	171
8.4. Hâkimiyet Alameti Rüyalar	176
Sonuç	179
Kaynakça	180

9. BÖLÜM

Eski Bir Balkan Kutlaması: Çocuk Kültürü ve Çocuk Gecesi Ritüeli	183
---	------------

Hande Akyurt Kurnaz

Funda Ön

Giriş	183
9.1. Trakya ve Rumeli'de Yaşayan Türk Toplulukları	184
9.2. Çocuk Kültürü Kökeni	187
9.3. Çocuk Gecesi Ritüelleri	190
9.4. Çocuk Gecesine Alternatif Festivaller	194
9.4.1. Kukeri - Surva Festivali	195
9.4.2. İskeçe Festivali	196
9.4.3. Cadılar Bayramı	197
9.4.4. Kelt Samhain Bayramı	199
9.5. Çocuk Gecesi İle İlgili Kaynak Kişi Görüşleri	199
Sonuç	201

Teşekkür ve Kaynak Kişiler	202
Kaynakça	202

10. BÖLÜM

Anadolu Halk Kültüründe Demonik Varlıklar	205
--	------------

Zeynep Çokal

10.1. Demonoloji Kavramı	206
10.2. Demonik Varlık Kavramı	208
10.3. Anadolu'da İnanılan Demonik Varlıklar	210
10.3.1. Cin/Üç Harfliler	210
10.3.2. Peri	213
10.3.3. Hortlak.....	214
10.3.4. Öcü.....	215
10.3.5. Alkarısı	216
10.3.6. Karabasan.....	218
10.3.7. Gulyabani.....	219
10.3.8. Yol Azdıran.....	220
Sonuç	220
Kaynakça	221

11. BÖLÜM

Bereketin Kapısı Yağmur Duası: Anadolu'da Yağmur Yağdırma Ritüelleri.....	225
--	------------

Nagihan Baysal

Giriş.....	225
11.1. Bereketin Simgesi Yağmur	226
11.2. Din Kökenli Yağmur Yağdırma Ritüelleri	229
11.3. Büyü Kökenli Yağmur Yağdırma Ritüelleri	233
11.3.1. Çömçe/Gode/Kepçe/Dodu/Dodo/Yağmur Gelini.....	233
11.3.2. Taş İle Yağmur Yağdırma	243
11.3.3. Kuru Kafa İle Yağmur Yağdırma.....	246
11.3.4. Ziyaret Yerlerine Giderek Yağmur Yağdırma.....	247
Sonuç	250
Kaynakça	251

12. BÖLÜM

Bereketin Kapılarını Çalan Ritüeller ve İnanışlar	255
--	------------

Esra Çam

Giriş.....	255
12.1. Bereket Ritüelleri ve İnanışları	256
12.1.1. Bereket Ritüellerinin ve İnanışlarının Kökenleri	256
12.1.2. Bereket Ritüelleri ve İnanışlarının Sınıflandırılması.....	258
12.1.3. Bereket Ritüelleri ve İnanışlarının Zamanı	258
12.1.4. Bereket Ritüelleri ve İnanışlarının Mekânı	259
12.1.5. Bereket Ritüellerinin ve İnanışlarının İşlevleri	259
12.2. Anadolu'daki Bereket Ritüelleri ve İnanışları Örnekleri	260

12.2.1. Ev Yaşamındaki Bereketi Artırmak İçin Yapılan Ritüeller ve İnanışlar	261
12.2.2. Ticaret Faaliyetlerindeki Bereketi Artırmak İçin Yapılan Ritüeller ve İnanışlar	269
12.2.3. Tarımsal Faaliyetlerdeki Bereketi Artırmak İçin Yapılan Ritüeller ve İnanışlar	272
12.2.3.1. Toprak Mahsullerindeki Bereketi Artırmak İçin Yapılan Ritüeller ve İnanışlar	272
12.2.3.2. Hayvansal Faaliyetlerdeki Bereketi Artırmak İçin Yapılan Ritüeller ve İnanışlar	275
12.2.4. Avlanma Faaliyetlerindeki Bereketi Artırmak İçin Yapılan Ritüeller ve İnanışlar	277
Sonuç	278
Kaynak Kişiler	279
Kaynakça	279

13. BÖLÜM

Dua ve Arınma Ritüelleri: Kutsalla Kurulan İletişimin Kökeni ve Ritüelistik Boyutu 283 *Mustafa Duman*

Giriş	283
13.1. Duanın (Alkış) Kökenleri	284
13.2. Arınmanın Doğası	287
13.3. Sözdten Harekete: Dua, Arınma ve Ritüelin Buluşması	289
13.4. Kültler, Fetişler ve Pratikler Bağlamında Arınma Ritüelleri	290
13.4.1. Ağaç Kültü ve Arınma	291
13.4.2. Ateş Kültü ve Arınma	293
13.4.3. Su Kültü ve Arınma	295
13.4.4. Toprak/Yer Kültü ve Arınma	298
13.4.5. Fetişler ve Arınma	299
Sonuç	301
Kaynakça	302

14. BÖLÜM

Kurban ve Adak Üzerine: Köken, Teoriler ve Ritüeller 305 *Ezgi Kırıcı Tekeli*

Giriş	305
14.1. Kurban ve Adak Kavramları	307
14.2. Kurban ve Adanın Tarihsel Gelişimi	310
14.3. Kurban ve Adanın Kökenine Dair Teoriler	311
14.3.1. Bilimsel Teoriler	312
14.3.2. Teolojik Teoriler	313
14.4. Kurban ve Adak Çeşitleri	314
14.5. Dinlerde Kurban ve Adak Ritüelleri	316
14.5.1. İlahi (Semavi/Göksel) Dinler Öncesinde Kurban ve Adak Ritüelleri	317
14.5.1.1. Konfüçyanizm	317
14.5.1.2. Şintoizm	318
14.5.1.3. Hinduizm	318

14.5.1.4. Budizm	319
14.5.1.5. Zerdüştilik (Parsilik)	319
14.5.1.6. Sabiilik	319
14.5.2. İlahi (Semavi/Göksel) Dinlerde Kurban ve Adak Ritüelleri	320
14.5.2.1. Yahudilik'te Kurban ve Adak	320
14.5.2.2. Hristiyanlık'ta Kurban ve Adak	323
14.5.2.3. İslamiyet'te Kurban ve Adak	325
14.6. Anadolu'da Yaşamış Çeşitli Toplumlarda Kurban ve Adak Ritüelleri	326
14.6.1. Hititlerde Kurban ve Adak	326
14.6.2. Urartularda Kurban ve Adak	328
14.6.3. Friglerde Kurban ve Adak	329
14.6.4. Yunan'da (Helen) Kurban ve Adak	331
14.6.5. Roma'da Kurban ve Adak	333
14.6.6. Türk Toplumlarında Kurban ve Adak	334
Sonuç	335
Kaynakça	336

15. BÖLÜM

Anadolu'da Dış Hediği Ritüeli Üzerine Yapısal ve İşlevsel Bir İnceleme..... 339

Hüseyin Aksay

Giriş	339
15.1. Bir Geçiş Riti Olarak Dış Hediği	341
15.1.1. Çocuğun İlk Dişi Çıktığı Zaman Yapılması	343
15.1.2. Buğday, Nohut, Mısır Gibi Taneli Baklagiller Kullanılması	344
15.1.3. Törene Yakın Akraba ve Komşuların Çağırılması	346
15.1.4. Dış Çıkaran Çocuğun Evin Ortasına Oturtulması	346
15.1.5. Seçilen Nesneye Göre Geleceğin Tahmini ve Tayini	347
15.1.6. Pişirilmiş Aşın/Hediğin Tören Yiyeceği Olarak Dağıtılması	349
15.1.7. Törene Gelenlerin Çocuğa Hediye Vermesi	349
15.1.8. Törenin Eğlence İle Son Bulması	350
15.2. Dış Hediği Ritüelinin Anadolu'daki Diğer İzleri	350
Sonuç	354
Kaynak Kişiler	355
Kaynakça	356

16. BÖLÜM

Şaman Kültürü: Anadolu'ya Yansıyan İnanış ve Ritüeller 359

Nermin Ayaz

Giriş	359
16.1. Şamanizm	360
16.2. Şamanizm Kozmolojisi	363
16.3. Şaman	365
16.4. Şaman'ın Görevi	369
16.5. Şaman Kostüm, Enstrüman, Ritüelleri	372
16.6. Şamanizm'de Ritüeller	376
16.7. Anadolu'da Yaşayan Şamanizm İnanışları	377

Sonuç	383
Kaynakça	384

17. BÖLÜM

Yeni Yıl Kutlamaları: Kültürel Bağlamda Bir Yolculuk	387
<i>Canan Tanrısever</i>	

Giriş.....	387
17.1. Yeni Yıl ve Mitolojik Kökenleri.....	388
17.2. Takvimlerde Yeni Yıl	390
17.3. Geçmişten Günümüze Yeni Yıl ve Yeni Yıl Ritüelleri	391
17.3.1. Akitu Bayramı.....	392
17.3.2. An.Tah.Şum Bayramı.....	393
17.3.3. Çin Yeni Yılı.....	394
17.3.4. Dzinunt.....	395
17.3.5. Gağant	396
17.3.6. Hanuka	397
17.3.7. Karenga Kwanzaa	398
17.3.8. Kybele Bayramı	399
17.3.9. Neopagan Yule.....	400
17.3.10. Noel.....	401
17.3.11. Purulli (ya) Bayramı	402
17.3.12. Roş Aşana.....	403
17.3.13. Saturnalia	404
17.3.14. Zukru Bayramı	405
17.4. Türk Dünyasında Yeni Yıl ve Ritüelleri	406
17.4.1. Nardugan	408
17.5. Türklerde Geçmiş ve Günümüzdeki Yeni Yıl Ritüelleri	409
17.5.1. Ağaç Süsleme	409
17.5.2. Bal Kabağı	410
17.5.3. Nar Kırma.....	410
17.5.4. Yeni Yıl Çiçeği (Kokina).....	411
17.5.5. Yöresel Ritüeller	411
17.5.6. Genel Ritüeller	412
17.6. Osmanlı İmparatorluğu'nda Yeni Yıl ve Yılbaşı Ritüelleri	412
17.7. Cumhuriyet Tarihinde Yeni Yıl ve Ritüelleri	413
17.8. Dünyada Günümüz Ritüelleri.....	414
Sonuç	415
Kaynakça	415

18. BÖLÜM

Evlenme ve Düğüne Dair: Anadolu Kültüründe Kutsallaştırılmış Ritüeller	423
<i>Özge GÜDÜ Demirbulat</i>	

Giriş.....	423
18.1. Anadolu'da Evlenme İle İlgili Ritüeller	425
18.1.1. Gösterme Ritüelleri.....	426
18.1.2. Sakınma ve Korunma Ritüelleri	427

18.1.3. Saadet Ritüelleri	427
18.1.4. Züriyet Ritüelleri	428
18.1.5. Bereket ve Bolluk Ritüelleri.....	429
18.2. Anadolu'da Evlenme Biçimleri	429
18.3. Anadolu'da Evlenme Aşamaları	431
18.3.1. Evlilik Öncesi Uygulanan Ritüeller	431
18.3.1.1. Başlık / Kalın Ritüelleri.....	433
18.3.1.2. Çeyiz Hazırlama ve Çeyiz Serme Ritüelleri	434
18.3.1.3. Görücülük / Dünürçülük / Kız Bakma Ritüelleri	435
18.3.1.4. Kız İsteme Ritüelleri	436
18.3.1.5. Söz Kesme ve Nişan Ritüelleri	437
18.3.2. Düğün ve Düğüne Hazırlık Ritüelleri	440
18.3.2.1. Düğüne Davet Ritüelleri.....	442
18.3.2.2. Güvey Hamamı / Gelin Hamamı Ritüelleri	443
18.3.2.3. Kına Gecesi Ritüelleri	444
18.3.2.4. Düğün Töreni Ritüelleri.....	446
18.3.2.5. Gelin Alma / Gelin Göçürme Ritüelleri	448
18.3.2.6. Nikâh Ritüelleri	449
18.3.2.7. Zıfaf Gecesi Ritüelleri	450
18.3.3. Düğün Sonrası Ritüelleri	451
Sonuç	452
Kaynakça	453

19. BÖLÜM

Anadolu Kültüründe Doğum Ritüelleri.....	459
<i>Sonay Kaygalak Çelebi</i>	
Giriş.....	459
19.1. Geçmişten Günümüze Doğum Olgusu ve Yansımaları	460
19.2. Geçiş Ritüeli Olarak Doğum.....	462
19.2.1. Doğum Öncesi Uygulanan Ritüeller.....	464
19.2.1.1. Hamilelikten Korunma	465
19.2.1.2. Hamile Kalma	465
19.2.1.4. Aşerme	469
19.2.1.5. Cinsiyet Öğrenme	470
19.2.1.6. Kadının Hamilelik Süresince Kaçındığı ve Uyguladığı Pratikler.....	472
19.2.1.7. Doğum Hazırlığı.....	473
19.2.2. Doğum Sırası.....	474
19.2.3. Doğum Sonrası.....	476
19.2.3.1. Bebeğin Göbeği ve Eşi.....	476
19.2.3.2. Bebeği Tuzlama ve Korumaya Yönelik Pratikler	476
19.2.3.3. Lohusalık	478
19.2.3.5. Kırk Basma ve Kırklama.....	479
Sonuç	480
Kaynakça	481

20. BÖLÜM

Bir Eşik Atlama Ritüeli: Anadolu'da Ad Verme Geleneği 485

Gökçe Emeç

Giriş.....	485
20.1. Geçiş Dönemi Ritüelleri	486
20.2. Eşikte Olma Hâli ve Ad Verme Ritüeli	489
20.2.1. Ad Verme ve Kimlik İlişkisi.....	489
20.2.2. Ad Vermenin Kaynakları/Kökenleri	491
20.2.3. Ad Verme Töreni.....	494
20.2.4. Adın Seçimi ve Adın Konulması	497
20.2.5. Ad Verme Zamanı	499
20.2.6. Adın Çeşitleri.....	501
20.3. Ad Verme İle İlgili İnanışlar ve Ad Vermeyi Belirleyen Etmenler	502
20.3.1. Tanrı'nın Sıfatları, Peygamberlerle, Din Büyükleriyle İlgili ve Kur'an'da Geçen Adlar.....	506
20.3.2. Ziyaret Yerleriyle İlgili Adlar	508
20.3.3. Çocuğun Yaşaması İçin Verilen Adlar	509
20.3.4. Kendisinden Sonra Farklı Cinsiyette Bir Evlada Sahip Olmayla İlgili Adlar.....	510
20.3.5. Ailenin Ölmüş veya Hayatta Olan Büyükleriyle İlgili Adlar.....	511
20.3.6. Tarihi Kahraman ve Siyasi Liderlerle İlgili Adlar	512
20.3.7. Çocuğun Doğduğu Gün, Ay ve Mevsimle İlgili Adlar	513
20.3.8. Hayvan, Bitki, Renk ve Madenlerle İlgili Adlar.....	513
20.3.9. Minnet, Şükran, Hayranlık ve Dostluk Duygularıyla İlgili Adlar	514
20.3.10. Coğrafi Ögelerle İlgili Adlar	515
20.3.11. Kozmik, Göksel ve Meteorolojik Olaylarla, Ögelerle İlgili Adlar	515
20.3.12. Soyut Kavramlarla İlgili Adlar	515
20.3.13. Uyumlu Adlar.....	515
20.3.14. Modayla ve Kültür Değişmeleriyle İlgili Adlar	516
Sonuç	516
Kaynakça	518

21. BÖLÜM

Anadolu Türklerinde Ölüm: Defin ve Yas Ritüelleri523

Yağmur Alkır

Giriş.....	523
21.1. Ölüm Kavramı	524
21.2. Defin Ritüelleri.....	525
21.2.1. Ölü Yıkama ve Kefenleme	526
21.2.2. Cenaze Namazı	528
21.2.3. Defin.....	529
21.3. Yas Tutma	531
21.3.1. Yas Süresi ve Bu Süreyi Belirleyen Etkenler	535
21.3.2. Yas Süresinde Uyulması Gereken Kaçınmalar.....	536
21.3.3. Yas Giyimi ve Yas Belirtisi	536
21.3.4. Yas Kaldırma.....	536

21.3.5. Yas Alma ve Yoklama.....	537
Sonuç	537
Kaynakça	537

22. BÖLÜM

Anadolu Kültüründe Sünnet Ritüeli.....	541
---	------------

Ayşen Acun Köksalanlar

Giriş.....	541
22.1. Sünnetin Tanımı ve Tarihsel Gelişimi.....	541
22.2. Dinlerde Sünnet Uygulamaları	544
22.2.1. Yahudilik	544
22.2.2. Hristiyanlık	545
22.2.3. İslam	546
22.3. Sünnet Merasimleri	546
22.3.1. Osmanlı'da Şehzadelerin Sünnet Merasimleri.....	546
22.3.2. Anadolu'da Sünnet Merasimleri.....	547
22.3.3. Günümüzde Sünnet Merasimleri	548
22.4. Anadolu'da Sünnet Merasimlerine Yönelik Kaynak Kişi Söylemleri.....	550
Sonuç	554
Kaynakça	555

23. BÖLÜM

Halk İnanışı Bağlamında Türbe Ziyareti.....	559
--	------------

Nuray Tetik Dinç

Giriş.....	559
23.1.Halk İnanışında Türbe, Yatır ve Makam	560
23.2. Halk İnanışında Veli/Evliya, Eren, Dede	562
23.3. Halk İnanışında Ziyaret ve Ziyaret Yeri	565
23.4. Ziyaret Olgusunun Gelişimi.....	566
23.5. Türbe Ziyareti ve İslamiyet'teki Yeri.....	570
23.6. Türbe Ziyareti İle İlgili Amaçlar ve Yasaklar	572
23.7. Türbe Ziyaretleri İle İlgili Usul ve Uygulamalar.....	575
Sonuç	578
Kaynakça	579

24. BÖLÜM

Halk Hekimliği Geleneği: Anadolu'da İnanış ve Ritüeller	581
--	------------

Alper Kurnaz

Giriş.....	581
24.1. Halk Hekimliği Geleneği	582
24.2. Halk Hekimliğinde Temel Kavramlar	583
24.2.1. Büyü	583
24.2.2. Falcılık.....	584
24.2.3. Ocak ve Ocaklık.....	585
24.2.4. Sağaltma ve Sağaltma Yöntemleri.....	586

24.2.4.1. Telkin (Irvasa) Tedavileri.....	587
24.2.4.2. Parpılama	590
24.2.4.3. Dinî Yolla Yapılan Sağaltma.....	590
24.2.4.4. Bitki Kökenli Em'lerle Yapılan Sağaltma	592
24.2.4.5. Hayvan Kökenli Em'lerle Yapılan Sağaltma	592
24.2.4.6. Maden Kökenli Em'lerle Yapılan Sağaltma	593
24.2.4.7. Sular ve Kaplıcalarla Yapılan Saęaltmalar	594
24.2.4.8. Toprakla Yapılan Saęaltmalar.....	594
24.2.4.9. Büyü İle Yapılan Saęaltmalar	595
Sonuç	595
Kaynakça	596

25. BÖLÜM

Halk Kültüründe Bitki Kültü: İnanışlar ve Ritüeller	599
--	------------

Nilgün Demirel

Giriş.....	599
25.1. Uygarlıklar ve Bitkiler	600
25.1.1. Hayataęacı	604
25.1.2. Kayın.....	605
25.1.3. Ardiç	606
25.1.4. Dut Aęacı	606
25.1.5. Zeytin.....	607
25.1.6. Defne.....	607
25.1.7. Adamotu	608
25.1.8. Üzüm/ Asma	608
25.1.9. Diğer Kutsal Bitkiler	609
25.2. Bitki Kültüne Yönelik İnanışlar ve Ritüeller.....	611
25.3. Bitkiler ve Büyüler.....	616
Sonuç	617
Kaynakça	618

26. BÖLÜM

Türk Halk İnanışlarında Hayvanlar.....	621
---	------------

Sinan Kurt

Giriş.....	621
26.1. Yaban Hayvanları İle İlgili İnanışlar	622
26.2. Evcil Hayvanlar İle İlgili İnanışlar.....	627
26.3. Kuşlarla İlgili İnanışlar	635
26.4. Sürüngen ve Böceklerle İlgili İnanışlar.....	641
Sonuç	644
Kaynakça	645

27. BÖLÜM

Anadolu Kültüründe Sayı Simgeçiliği ve Rakamların Sembolik Anlamları..... 649

Lale Yılmaz

Giriş.....	649
27.1. Sayı Simgeçiliği	649
27.2. Anadolu Kültüründe Rakamlar ve Sembolizm.....	652
27.3. Ebced Hesabı.....	655
27.4. Rakamlar ve Sembolik Anlamları: Birden Bir Milyona	655
Sonuç	671
Kaynakça	671

28. BÖLÜM

Sema: Yedi Kat Göğü Aşan Mistik Ritüel..... 675

Altan Çelik

Giriş.....	675
28.1. Beden, Müzik ve İfade	676
28.2. Şamanizm, Şaman (Kam) ve Müzik İlişkisi.....	677
28.3. Tasavvuf ve Müzik.....	678
28.4. Mevlana'da Müzik ve Sema	679
28.5. Mevlana'dan Sonra Mevlevilik ve Sema.....	682
28.6. Mevlevilik ve Sema Ezoterizmi	687
Sonuç	690
Kaynakça	691

29. BÖLÜM

Semah Ritüeli ve Ezoterik Anlamı..... 693

Kaplan Uğurlu

Giriş.....	693
29.1. Ezoterizm (Bâtnilik)	695
29.2. Alevilik ve Ezoterizm	696
29.3. Semah ve Ezoterizm.....	698
29.4. Alevilikte İnanç	700
29.5. Alevilikte Cem İbadeti	702
29.6. Semah Ritüeli.....	707
29.6.1. Semahın Tanımı ve Kaynağı.....	708
29.6.2. Semahta Söz ve Müzik	712
29.6.3. Semahta Figür	715
29.6.4. Semahta Giysi	716
29.6.5. Semah Çeşitleri	717
Sonuç	720
Kaynakça	722

30.BÖLÜM

Aşure: Din ve Mezheplerin Kutsal Tatlısı..... 725

Seda Yetimoğlu

Giriş.....	725
30.1. Aşure Nedir?.....	726
30.2. Aşure İnanışı ve Tarihsel Gelişim Süreci.....	727
30.3. Osmanlı Döneminde Aşure Geleneği ve Ritüeli.....	731
30.4. Türklerde Aşure Geleneği ve Ritüeli.....	736
30.5. Farklı İnanç ve Kültürlerde Aşure Benzeri Tatlılar ve Ritüeller.....	738
30.6. Aşurenin Yapımı.....	741
Sonuç.....	743
Kaynakça.....	743

31. BÖLÜM

Anadolu'da Vegan ve Vejetaryen Ritüeller..... 747

Ahmet Vatan

Giriş.....	747
31.1. Veganizm ve Vejetaryenizm.....	748
31.2. Vegan ve Vejetaryen Ritüeller.....	750
Sonuç.....	755
Kaynakça.....	757